

Riksdagens svar RSv 23/2026 rd – RP 188/2025 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av förundersökningslagen, lagen om rättegång i brottmål och 11 kap. 3 § i rättegångsbalken

Ärende

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av förundersökningslagen, lagen om rättegång i brottmål och 11 kap. 3 § i rättegångsbalken (RP 188/2025 rd).

Beredning i utskott

Utskottets betänkande: Lagutskottet (LaUB 3/2026 rd).

Beslut

Riksdagen har antagit följande lagar:

Lag

om ändring av förundersökningslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i förundersökningslagen (805/2011) 1 kap. 2 § 1 mom. 3 punkten, 3 kap. 1 § 1 mom. och 9 § 1 mom., 4 kap. 13 § 1 mom. och 16 § 1 mom. 7 punkten, 5 kap. 3 §, 10 kap. 1 § 2 och 3 mom. samt 11 kap. 1 § 2 mom. 4 punkten, 1 § 3 mom. och 7 § 2 mom.,

av dem 4 kap. 13 § 1 mom. sådant det lyder i lag 10/2016 och 4 kap. 16 § 1 mom. 7 punkten sådan den lyder i lag 453/2023, samt

fogas till 3 kap. 1 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag / , ett nytt 2 mom., varvid de nuvarande 2 och 3 mom. blir 3 och 4 mom., till 4 kap. 16 § 1 mom., sådant det lyder i lag 453/2023, en ny 8 punkt och till 7 kap. 10 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 818/2014, ett nytt 5 mom. som följer:

Riksdagens svar RSV 23/2026 rd

1 kap.

Bestämmelser om tillämpningsområdet

2 §

Vad som ska utredas vid förundersökning

Vid förundersökning utreds

3) målsägandens privaträttsliga anspråk genom att målsäganden ges tillfälle att framföra det inom skälig tid, om målsäganden med stöd av 3 kap. 9 § i lagen om rättegång i brottmål (689/1997) har bett åklagaren föra talan om anspråket, förutom om åklagaren meddelar att åklagaren inte åtar sig att föra talan om anspråket,

3 kap.

Allmänna bestämmelser om hur förundersökning ska genomföras

1 §

Registrering av anmälan om brott

När någon anmäler ett brott eller en händelse som den som gjort anmälan misstänker vara ett brott till en förundersökningsmyndighet, ska myndigheten registrera anmälan utan dröjsmål. Uppgifterna i en anmälan kan också fogas till en tidigare registrerad anmälan om samma brott. Anmälningar som gäller brott som har samband med varandra får behandlas med en enda anmälan om brott, om det är motiverat med tanke på de misstänkta brottens art och en ändamålsenlig behandling av ärendet.

Om anmälan är oklar eller bristfällig, ska den som gjort anmälan vid behov uppmanas att precisera eller komplettera den. Anmälan registreras inte som anmälan om brott, om uppmaningen inte iakttas och anmälan med beaktande av ärendets art är väsentligt bristfällig eller om det är uppenbart att inget brott har begåtts. Ett beslut om att en anmälan inte registreras ska fattas vid behov i enlighet med 11 kap. 1 §.

9 §

När förundersökning inte behöver göras och när förundersökningen får läggas ned

Om inget viktigt allmänt eller enskilt intresse kräver något annat och ett brott inte kan förutses medföra strängare straff än böter och brottet bedömt som en helhet ska anses vara uppenbart

Riksdagens svar RSV 23/2026 rd

obetydligt, behöver förundersökning av brottet inte göras och får en förundersökning som redan har inletts läggas ned.

4 kap.

Förundersökningsprinciperna och rättigheterna för dem som deltar i förundersökning

13 §

Översättning av handlingar

Handlingar eller delar av handlingar som ingår i förundersökningsmaterialet och är väsentliga med tanke på saken ska inom skälig tid skriftligt översättas för en misstänkt till det i 12 § avsedda språk som den misstänkte använder, om översättningen behövs för att bevaka den misstänktes rättigheter. Till en målsägande ska det på målsägandens begäran inom skälig tid ges en skriftlig översättning till det i 12 § avsedda språk som målsäganden använder av handlingar eller delar av handlingar som ingår i förundersökningsmaterialet och är väsentliga med tanke på saken, om översättningen behövs för att bevaka målsägandens rättigheter, av en skriftlig bekräftelse som avses i 3 kap. 1 § 4 mom. samt av ett beslut som avses i 11 kap. 1 § om att en förundersökning inte görs, att den läggs ned eller att den avslutas utan att saken lämnas till åklagarens prövning eller av ett sammandrag av ett sådant beslut.

16 §

Underrättelse om den misstänktes rättigheter

När en person underrättas om att han eller hon är misstänkt för brott ska personen utan dröjsmål och senast innan han eller hon hörs underrättas om

7) möjligheten till medling under de förutsättningar som anges i lagen om medling vid brott och i vissa tvister (1015/2005),

8) att det att förlikning har ingåtts mellan gärningsmannen och målsäganden, att gärningsmannen annars har strävat efter att förhindra eller avlägsna verkningarna av sitt brott eller har strävat efter att främja utredningen av brottet kan beaktas som strafflindringsgrund med stöd av 6 kap. 6 § i strafflagen.

Riksdagens svar RSv 23/2026 rd

5 kap.

Förundersökningssamarbete mellan förundersökningsmyndigheter och åklagare

3 §

Samarbetskyldighet

Förundersökningsmyndigheten ska så som ärendets art eller omfattning förutsätter underrätta åklagaren om omständigheter som hänför sig till förundersökningen och förundersökningsåtgärderna och om undersökningens framskridande. Om förundersökningsmyndigheten har underrättat åklagaren om ett brott som har kommit för undersökning, ska undersökningsledaren diskutera med åklagaren om vad beredningen av ärendet för åtalsprövning och rättegång kräver. I sådana situationer ska undersökningsledaren innan förundersökningen avslutas diskutera med åklagaren om ärendet har utretts tillräckligt väl i enlighet med 1 kap. 2 §, om ärendets art och omfattning kräver det eller om det är meningen att förundersökningen avslutas utan att ärendet överlämnas till åklagaren. Bestämmelser om skyldigheten att underrätta om användning av tvångsmedel finns i tvångsmedelslagen.

Förundersökningsmyndigheten och åklagaren ska diskutera frågor om hur förundersökningssamarbetet ska ordnas. Vid behov ska de diskutera behovet av en begäran om avslutande utsaga. Förundersökningsmyndigheten och åklagaren ska också diskutera innehållet i en begäran om avslutande utsaga och de åtgärder som den eventuellt kräver samt ett eventuellt behov att komplettera förundersökningen med anledning av en avslutande utsaga.

Åklagaren ska även på annat sätt än det som avses i 1 och 2 mom. efter behov medverka i förundersökningen för att säkerställa att ärendet utreds i enlighet med 1 kap. 2 §.

7 kap.

Förhör

10 §

Underrättelser före ett förhör

De underrättelser som avses i denna paragraf får göras genom att på förhand sända dem till den som förhörs. Den som förhörs ska då tillfrågas om denne har förstätt innehållet i underrättelserna.

Riksdagens svar RSV 23/2026 rd

10 kap.

Avslutande av förundersökning

1 §

Avslutande utsaga

Begäran om avslutande utsaga ska preciseras. Det ska avsättas så mycket tid för utsagan att den som ska lämna den hinner sätta sig in i ärendet i tillräckligt hög grad och utan att behandlingen för den skull drar ut på tiden onödigt mycket. Efter att ha fått den avslutande utsagan ska förundersökningsmyndigheten pröva om förundersökningen kan avslutas eller om förundersökningen måste kompletteras på grund av utsagan.

Undersökningsledaren ska i samarbete med åklagaren besluta om avslutande utsaga begärs eller inte och vilka åtgärder den eventuellt föranleder. Bestämmelser om överläggningskyldigheten mellan förundersökningsmyndigheten och åklagaren i fråga om förfarandet med avslutande utsaga finns i 5 kap. 3 §.

11 kap.

Särskilda bestämmelser

1 §

Förundersökningsbeslut

Av det beslut som avses i 1 mom. ska framgå

4) grunderna för beslutet på det sätt som ärendets art och omfattning förutsätter samt de bestämmelser som tillämpats,

Beslutet ska ges till en part som är närvarande vid förundersökningen eller sändas per post till den adress som parten har uppgett eller som förundersökningsmyndigheten annars känner till. Beslutet behöver inte ges eller sändas, om det skulle medföra olägenhet för utredningen av det aktuella brottet eller ett annat brott som har samband med det. Beslutet ska ges eller sändas utan ogrundat dröjsmål efter det att den olägenhet som avses ovan inte längre kan uppkomma. Om brottet har ett mycket stort antal målsägande, kan beslutet delges dem genom offentlig delgivning med iakttagande av 62 § i förvaltningslagen (434/2003).

Riksdagens svar RSv 23/2026 rd

7 §

Information om förundersökning

Namnet på eller bilder av en person får lämnas ut till offentligheten bara om det är nödvändigt för att ett brott ska kunna utredas, en misstänkt ska kunna nås, ett nytt brott ska kunna förhindras eller skada till följd av ett brott ska kunna förhindras. Namnet på personen får dessutom lämnas ut till offentligheten, om personen själv har lämnat ut det till offentligheten eller samtyckt till att det görs.

Denna lag träder i kraft den

20 .

Lag

om ändring av lagen om rättegång i brottmål

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om rättegång i brottmål (689/1997) 1 kap. 6 a § 2 mom. och 9 § 1 mom., 3 kap. 9 § 1 mom. och 10 § 2 mom., 5 a kap. 1 § 1 mom. 1 och 2 punkten, 1 § 2 mom. och 2 § 1 och 3 mom. samt 8 kap. 11 § 1 mom. och 12 §,

av dem 1 kap. 6 a § 2 mom. sådant det lyder i lag 670/2014, 3 kap. 9 § 1 mom. och 5 a kap. 1 § 1 mom. 1 och 2 punkten sådana de lyder i lag 455/2011, 3 kap. 10 § 2 mom. samt 5 a kap. 1 § 2 mom. och 2 § 3 mom. sådana de lyder i lag 243/2006 samt 5 a kap. 2 § 1 mom. samt 8 kap. 11 § 1 mom. och 12 § sådana de lyder i lag 423/2018, samt

fogas till 1 kap. 14 § ett nytt 2 mom., i stället för det 2 mom. som upphävts genom lag 733/2015, till 5 kap. 3 § 1 mom., sådant det lyder i lag 589/2019, en ny 6 a-punkt, till 5 kap. 8 §, sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 243/2006 och 612/2011, ett nytt 4 mom. samt till 5 a kap. 8 §, sådan den lyder i lag 243/2006, ett nytt 3 mom. som följer:

1 kap.

Om åtalsrätt och åtalsprövning

6 a §

Ett beslut om åtalseftergift ska motiveras. Av motiveringen ska på det sätt som ärendets art och omfattning förutsätter den bevisvärdering och rättsliga slutledning på vilka beslutet grundar sig framgå.

Riksdagens svar RSv 23/2026 rd

9 §

Beslutet om åtalseftergift ska fattas och delges den som eftergiften gäller och målsäganden i så god tid att målsäganden har tillräckligt med tid för att bereda och väcka åtal som avses i 14 §. Delgivningen ska sändas per post eller med iakttagande av 11 kap. i rättegångsbalken. Om brottet har ett mycket stort antal målsägande, kan beslutet delges dem genom offentlig delgivning med iakttagande av 62 § i förvaltningslagen (434/2003).

14 §

Bestämmelserna i 1 mom. tillämpas också på ett beslut av förundersökningsmyndigheten att inte registrera en anmälan om brott.

3 kap.

Om privaträttsligt anspråk

9 §

Har åklagaren väckt åtal för ett brott, är åklagaren på målsägandens begäran skyldig att i samband med åtalet även föra målsägandens talan beträffande dennes privaträttsliga anspråk mot svaranden i brottmålet, om detta kan ske utan väsentlig olägenhet och anspråket inte är uppenbart ogrundat. Åklagaren får redan under förundersökningen träffa ett avgörande om att föra talan beträffande ett privaträttsligt anspråk. Om åklagaren inte åtar sig att driva målsägandens privaträttsliga anspråk, ska åklagaren meddela målsäganden detta med iakttagande av 1 kap. 9 § 1 mom.

10 §

Domstolen kan även per telefon eller med hjälp av någon annan lämplig dataförmedling uppmana målsäganden eller någon annan som har rätt att framställa privaträttsliga anspråk i saken att inom en viss tid framställa sina anspråk och grunderna för anspråken till domstolen. Om antalet personer som en uppmaning gäller är mycket stort, kan uppmaningen delges dem genom offentlig delgivning med iakttagande av 62 § i förvaltningslagen. Härvid tillämpas inte det som i 1 mom. i denna paragraf föreskrivs om avvisande av anspråk. Anspråken och grunderna för dem får på domstolens begäran tillställas domstolen per telefon eller med hjälp av någon annan lämplig dataförmedling. Om sådana anspråk eller grunder för anspråk som har framställts muntligen är oklara, kan domstolen kräva att de bekräftas skriftligen.

Riksdagens svar RSv 23/2026 rd

5 kap.

Om väckande av åtal

3 §

I stämningsansökan ska uppges

6 a) åklagarens motiverade synpunkt om huruvida målet lämpar sig för behandling utan att huvudförhandling hålls eller trots svarandens utevaro samt förslag på arten av och den maximala storleken på straffet,

8 §

En stämningsman får av särskilda skäl verkställa stämning genom att muntligen meddela de omständigheter i fråga om stämningen som avses i 9 § 1 mom. och i övrigt med iakttagande av 3 mom. i denna paragraf om tillställande av annat material. En förutsättning är dessutom att detta är lämpligt med hänsyn till handlingarnas omfattning och art och att mottagaren tveklöst får del av handlingarna och förstår innebörden av delgivningen.

5 a kap.

Om avgörande av mål utan huvudförhandling

1 §

Ett mål kan avgöras utan att huvudförhandling hålls (*skriftligt förfarande*), om

- 1) det för inget enskilt brott som avses i ett av åklagaren väckt åtal under de omständigheter som nämns i åtalet har föreskrivits strängare straff än böter eller fängelse i högst fyra år,
- 2) svaranden har erkänt den gärning som anges i åklagarens åtal och meddelat att svaranden ämnar samtycka till att målet behandlas i skriftligt förfarande och inte inom utsatt tid har meddelat att svaranden yrkar att huvudförhandling hålls i målet,

I skriftligt förfarande kan inte dömas ut strängare straff än fängelse i ett år.

2 §

Om det utifrån förundersökningen eller annars finns anledning att anta att det finns förutsättningar för skriftligt förfarande, ska svaranden i samband med delgivningen av stämningen, stämningsansökan och ett sådant anspråk som avses i 3 kap. 10 § uppmanas att skriftligen inom 14 dagar från delgivningen meddela tingsrätten om svaranden yrkar att huvudförhandling hålls i målet. Svaranden ska samtidigt upplysas om arten av och den maximala storleken på det straff som åklagaren föreslår. Svaranden ska även upplysas om vad yrkandet om att huvudförhandling hålls innebär för behandlingen av målet.

Om svaranden inte inom utsatt tid tillställer tingsrätten ett sådant yrkande som avses i 1 mom. och de andra i 1 § föreskrivna förutsättningarna för att avgöra målet i skriftligt förfarande

Riksdagens svar RSV 23/2026 rd

föreligger, ordnas ingen huvudförhandling i målet utan saken avgörs utan dröjsmål i skriftligt förfarande, om det inte finns skäl att överföra målet till huvudförhandling. Ärendet ska behandlas i ett så ändamålsenligt förfarande som möjligt.

8 §

Om svaranden har dömts till straff utan att huvudförhandling hållits, men på grund av laga förhinder inte inom utsatt tid har kunnat begära att huvudförhandling hålls, har svaranden rätt att få målet behandlat på nytt genom en anmälan till tingsrätten inom 30 dagar från det att hindret i fråga har upphört och senast ett år från den dag då den utsatta tiden löpte ut. Styrker svaranden inte sitt laga förhinder, ska målet inte prövas.

8 kap.

Om parterna

11 §

Trots bestämmelserna i 3 § kan målet prövas och avgöras trots svarandens utevaro, om svarandens närvaro inte är behövlig för utredningen av målet och svaranden har kallats till domstolen vid äventyr av sådan påföljd. Svaranden kan i så fall dömas till ordningsbot, böter eller fängelse i högst ett år och till en förverkandepåföljd på högst 10 000 euro. Ärendet ska behandlas i ett så ändamålsenligt förfarande som möjligt.

12 §

När ett mål prövas och avgörs trots svarandens utevaro kan sådan bevisning tas emot som har åberopats i stämningsansökan eller annars i god tid före behandling av målet har tillkännagivits svaranden.

Denna lag träder i kraft den 20 .

På ärenden som har anhängiggjorts före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de 5 a och 8 kap. som gällde vid ikraftträdandet.

Lag

om ändring av 11 kap. 3 b § i rättegångsbalken

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i rättegångsbalken 11 kap. 3 b § 1 mom., sådant det lyder i lag 439/2018, som följer:

Riksdagens svar RSV 23/2026 rd

11 kap.

Om delgivning i rättegång

3 b §

När domstolen har hand om delgivningen kan den verkställas också så att innehållet i den handling som ska delges berättas för mottagaren per telefon (*telefondelgivning*). En stämning kan dock inte delges per telefon i andra mål än sådana som avses i 5 kap. 3 §, eller som avses i 5 a kap. eller 8 kap. 11 § i lagen om rättegång i brottmål.

Denna lag träder i kraft den

20 .

Lag

om ändring av 8 § i lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar (370/2007) 8 § 1 mom.
2 punkten som följer:

8 §

Tidpunkten för när en rättegångshandling blir offentlig

Om det inte i denna lag eller med stöd av den bestäms något om hemlighållande av en rättegångshandling, blir den offentlig enligt följande:

2) en rättegångshandling som lämnats in till en domstol vid ett skriftligt förfarande som avses i 5 a kap. i lagen om rättegång i brottmål blir offentlig när den utsatta tiden för att begära att huvudförhandling hålls har löpt ut och ingen begäran har inkommit till tingsrätten,

Denna lag träder i kraft den

20 .

Riksdagens svar RSv 23/2026 rd

Helsingfors 27.3.2026

På riksdagens vägnar

talman

generalsekreterare